

פרוטוקול מס' 262

מישיבת ועדת העבודה שהתקיימה

ביום ר' כח בשבט תשל"ו - 30.1.76, בשעה 08.30

השתתפו : חברי הועדה -

ש. ארבל - אלמוזלינו - יו"ר
י. ז. שמיר
פ. גרופר
מ. דרובלס
ל. דיציאן
י. דרניצקי (יו"ר)
מ. ורסמן
ה. זיידל
ח. שמעוני

מוזמנים -

מר אלפנדר - סמנ"כל משרד השיכון
מר פלד - מנהל אנף בכסים "עמידר"
מ. טמיר - יועץ משפטי, אנף השיקום
מ. גלס - ממונה על החקיקה, משרד המשפטים
מר פינק - מנהל אנף השיקום, משרד הבטחון
נאוה רשב"א - אנף השיקום, " "
י. רוזם - " "
א. איסרוב - " "
א. נויבך - אנף תקציבים, משרד האוצר
יהודית יהלומי - " "

מזכיר הועדה - מ. משולם

רשמה - ש. אלטרמן

על סדר- היום:

(1) הצורך באיכלוס דירות ריקות, הצעה לסדר-
היום של חבר-הכנסת דוד לוי. דיון במסגרות;

(2) חוק משפחות חיילים שניספו במערכה (תגמולים
ושיקום) (תיקון מס' 11), תשל"ה - 1975.

- 905 -

(3.2.76 ה'א' לרקא)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

יש לנו היום שני נושאים: האחד - מסקנות ועדת העבודה בנושא הצורך באיכלוס דירות ריקות בצפון הארץ. השני - חוק משפחות חיילים שנספו במערכה.

לנושא הראשון: זה כבר הנוסח השני של המסקנות.

ישבתי ביום רביעי עם חבר-הכנסת דוד לוי ועם אלפנדרוי ושיפצנו את הנוסח. הנוסח הזה הוא בהסכמתו של חבר-הכנסת דוד לוי.

ל. דיציאן:
אני מסתייג מכך שחווה השכירות יוגש ישיר להוצאה לפועל.

הפרוצדורה הקיימת היום היא פרוצדורה ממושכת. סיפרו לי על המצב שישנו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

במקרה של בני יהודה לא היו צריכים משפט אלא היו יכולים להגיש להוצאה לפועל. צריכים

ל. דיציאן:

להיות זהירים מאד בעניינים אלה.

מדובר על דירות ריקות נטושות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

ל. דיציאן:

מי קובע אם זה נטוש או לא? אנחנו צריכים לראות את התוצאה. התוצאה היא שחווה שכירות

שנעשה על ידי משרד השיכון או הגוף הציבורי יכול ללכת ישירות להוצאה לפועל. בית המשפט צריך לקבוע אם הדירה נטושה ולא. התוצאה לפועל.

ה. זיידל:

לי יש הערה מסוג אחר. אם אנחנו מדברים על מתן סמכות משפטית בחוק לחברות השיכון הציבוריות, רק בסוגריים נאמר עמידר ועמיגור, אני מכיר הרבה מאד חברות שיכון ציבוריות כמו שיכון עובדים, של מפלגות. כל אלה נקראות חברות שיכון ציבוריות לעומת הפרטיות. אפשר להתווכח על מה שאמר חבר-הכנסת דיציאן לגבי עמידר ועמיגור, ודאי אין כוונת הועדה לתת סמכות לחברות שיכון ציבוריות. זה יכול להיות דבר מסוכן. אם רוצים לדון, אפשר לדון על עמידר.

ל. דיציאן:

כרגע אני במיעוט. בנידון זה אני אנסח הסתייגות ברורה.

י. ז? אמיר:

במבוא הייתי רוצה לבקש לשנות "קיימות" ל"נמצאות". הועדה ממליצה לבדוק את האפשרות

של מתן סמכות משפטית לחברות שיכון ציבוריות ממלכתיות.

לעצם הגשת המשפט: אני מודע לעובדה שיש

הרבה דירות שהן בשכירות והופכות למטרות אחרות לחלוטין מאשר דיוור לשמו. לכן יש מקום שהנושא הזה יהיה בחקיקה. צריך אולי להוסיף, במידה והדירה היא נטושה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

במשפט הקודם מדברים על דירות נטושות.

מר אלפנדרוי:

התופעה שקיימת בקרית שמונה ובמקומות אחרים היא מדאיגה, כיוון שצריך לשלם רק 40 לירות

לחודש שכר דירה, אז מה איכפת למישהו להמשיך לגור בתל-אביב. נכון שאף אחד לא יעלה

על דעתו ליצור כלי זרקוני ולפלוש לדירתו של מי שיצא לחופשה של יומיים. אולי רצוי

להוסיף כאן פיסקה שתאמר: מבלי שדבר כזה יפגע, אחרי שנה או חצי שנה. היום אתה יכול אחרי חמש שנים למצוא דירה פנויה ויקח לך עוד חמש שנים כדי לפנות אותה.

ל. דיציאן:

יש עשרות פסקי דין מה נקרא דירה נטושה.

השאלה היא האם זה יכול לצאת להוצאה לפועל.

באותו רגע שהאיש מגיש התנגדות שהיא קצת מבוססת, אז זה עובר לשלבים רגילים של דיון.

לכמה זמן נחתמים חוזים?

מ. דרובלס:

החוזים נחתמים לשנה, אבל מתחדשים אוטומטית.

מר אלפנדרוי:

אפשר לומר "עמידר" ו"עמיגור".

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

נכתוב חברות השיכון "עמידר" ו"עמיגור".
חבר-הכנסת דיציאן תנסח משפט מתאים.

ל. דיציאן:

אני אנסח. לא כרגע. האם לא היה רצוי לתת
למכוא מספר. זה לא מתקבל על הדעת בצורה כזאת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

בהחלט. אני הייתי מוציאה את המבוא. אחרי
האינפורמציה שנמסרה על ידי משרד השיכון הייתי
אומרת שהוועדה הגיעה למסקנות: (1) הוועדה מציינת בחומרה את קיומן... (2) הוועדה ממליצה
לבדוק...

מ. דרובלס:

אינני חושב שמתפקידה של הוועדה לחלק ציונים
למשרד השיכון.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו דנים כל שבוע על משרד השיכון. כאשר
יש דברים שצריך לבקר - מבקרים, כאשר יש
דברים ראויים להערכה - צריכים לציין אותם. אי אפשר להתכחש לבניה הגדולה שנעשתה
בשנתיים האחרונות בצפון.

מ. דרובלס:

ההצעה לסדר היום מזכרת על הצורך באיכלוס.

י. ז'אמיר:

אני מרגיש את עצמי כאדם שמבין מה עושה משרד
השיכון בצפון ואני מבין גם לרוחו של המציע.
המדובר בשנתיים האחרונות. קשה להתעלם מהתנופה הענקית שהיתה במיוחד באיזור הפיתוח
בצפון והדרום. יש לי ביקורת חריפה על משרד השיכון בדברים אחרים, אבל היתה תנופת
בניה ענקית שלא היתה כדוגמתה במשך כל השנים. אותה צריך לציין. הודות למשרד השיכון
השתנו אחוזי הבניה במרכזי הארץ השונים. במרכז הארץ יש פחות מ-40%, כאשר אין שום
פרופורציה אוכלוסית בין שני המקומות האלה. אנחנו לא צריכים להיות קמצנים בהערכות. אם
צריך לומר למישהו ישר כח - צריך להעזיז לומר לו. אינני חושב שיש מקום להתנגד להביע
הערכה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אתה רוצה להגיש הצעה אחרת - תגיש.

מ. דרובלס:

אם אני ארצה להגיש הצעה אחרת, אני אניש הצעה
אחרת. אני חושב שענין של הערכה זו קצת מיותר.
אין לי התנגדות לציין שחלה התקדמות בדירות בצפון ולקרוא למשרד השיכון להמשיך בתנופה.
אבל להתחיל לחלק שבחים כאלה ואחר-כך להיכנס לדברים של חבר-הכנסת ז'אק אמיר - זה
מיותר. מחובתו של משרד השיכון לעשות עוד יותר. אנחנו שומעים מעיירות הפיתוח שאין
דירות. לא מגיעה הערכה מיוחדת. אם רוצים, אפשר לציין שחלה התקדמות וקוראים למשרד
השיכון להמשיך.

מ. ורטמן:

תנסח את ההצעה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מוכנה להוסיף: הוועדה קוראת למשרד השיכון
להמשיך בתנופת הבניה באיזור הצפון.

מ. ורטמן:

אני מציע להוסיף: הוועדה מביעה את הערכתה
המלאה.

ל. דיציאן:

בהמשך לפיסקה הראשונה אני מציע לכתוב:
ממליצה לבדוק אפשרות חקיקה, על מנת לפשט את

ההליכים במקרים כאלה.

מר אלפנדר:

ההסדר שבחוק אכסון עולים לא נראה לך?

ל. דיציאן:

לא. הסוכנות היהודית לקחה בשכירות וזה לא
בעלות הממשלה. יש הבדל עצום בין שני הדברים

האלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

זה קצת שונה.

ל. דיציאן:

כאן נותנים אסמכתה ברורה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו לא נותנים אסמכתה, אנחנו אומרים: לבדוק את האפשרות.

ל. דיציאן:

יש אפשרות של פרוצדורה מקוצרת.

מר אלפנדר:

אולי תגביל את זה לאיזורי פיתוח בלבד.

ג. דרובלס:

אני מציע תיקון ל-1. הועדה מציינת שחלה התקדמות בבניה בערי הפיתוח וכן התמריצים וההקלות שניתנו על ידי המשרד לעידוד האוכלוסים העוברים ממרכז הארץ. לבסוף להוסיף: וקוראת למשרד השיכון להמשיך בתנופה בבנית שיכונים בערי הפיתוח.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני לא רואה שום דבר מהותי שעליו צריך להתווכח כל כך הרבה. אנשים עושים ימים ולילות, מדוע לא צריכים להביע להם הערכה. אתה רוצה נוסח אחר - בבקשה, תגיש נוסח אחר.

י. ז'. אמיר:

"בהתאם להסדר זה יכול העובר לעיר פתוח לרכוש את הדירה בכל עת במשך שלוש שנים..... שיטה זו כוללת החזר באחוזים מסוימים של חלק משכר הדירה....." אני יודע שהיה הסדר בעמידר שמחזירים שליש מדמי השכירות במשך כל אותם החודשים שהאיש גר בשכירות ומפחיתים את זה מהסך הכל. צריך לכתוב פה שליש.

מר אלפנדר:

לא כתבנו אחוזים.

מר פלד:

שנה ראשונה 75%, שנה שניה 50% משתי השנים.

י. ז'. אמיר:

אני מציע שבמשך חמש שנים תהיה לו זכות לקנות את הדירה הזאת. כאשר בהמשך חמש השנים מחזירים לו 75% מהשנה הראשונה, 50% מהשנה השניה והשלישית ו-25% מהשנה הרביעית והחמישית. האיש קונה את הדירה שלו בהתאם למחיר בפועל באותה שנה, לפעמים במחיר כפול.

מר אלפנדר:

אני חושש שבסעיף בסיסי נדון על כל מדיניות הפיתוח. בסך הכל השנה הזאת היתה השנה הראשונה שבה הונהגה השיטה שנותנים לישות שום דבר במרכז הארץ. בשלב של הסיכום של סעיף כזה נתחיל לחזור על כל השיטה?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הניסוח הזה מוסכם על דעת חבר-הכנסת לוי.

י. ז'. אמיר:

אני מציע הסתייגות בסעיף 3.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו נפרט את האחוזים.

ל. דיציאן:

"על מנת למשוך כוחות צעירים...." האם לא רצוי להוסיף: ומניעת עזיבה.

מר אלפנדר:

אנשי קרית שמונה ביקשו לא לכתוב עזיבה.

מ. ורטמן:

אחרי תדמיתם צריך להיות פסיק, במקום נקודה. וכן צריך להיות: למליצה ועדת העבודה.

י. ז'. אמיר:

אם רוצים לבצע את מדיניות האיכלוס, צריך להוסיף גם איזור פיתוח א'. אני רוצה להוסיף

כ-16 עיירות פיתוח.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

כתוב על עיירות הפיתוח בכלל. אנחנו אומרים, בשלב ראשון עדיפות ראשונה לא⁺. למה לא ב?

י.ז. אמיר:

שני הסוגים א' וא' + עם עקרוניים. אני מבקש להוסיף א'.

אני לא מוסיפה את א'.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

יש פה דיקטטורה?

י.ז. אמיר:

"שכר הדירה בדירות החדשות במחצית...". אני הייתי מציעה לכתוב להפחית שיעור זה ל-0,20

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

זה לא 400 לכל תקופת החזור, זה 400 לכל הזוגות הצעירים בשלש השנים הראשונות. אחר-כך זה עולה. לקחנו את החזור הנמוך ביותר והחלנו על כולם. זה לא לכל תקופת החזור המשכנתא.

מר אלפנדר:

ל. דיציאן:

"בקרום תפתח לשכה שלישית בירושלים." - אני הייתי מציע למחוק את הפיסקה בקשר לירושלים. בירושלים לא צריכים לכוון אנשים למקום אחר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הם עומדים לפתוח בירושלים.

ל. דיציאן:

אינני מזדהה עם הכוונה הזאת. פיתוח ירושלים מעל ומעבר לכל דבר אחר בעיני.

מר פלד:

יש פה סתירה פנימית. בסעיף 7 כאשר יורד מספר העולים נוצר מצב שאפשר לבסס את העיירות. נערוך את הסעיף מחדש.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

צריך לכתוב בערים הגדולות ולא לפרט.

מ. ורטמן:

סעיף 9 ינוסח מחדש.

מ. ורטמן:

11) הועדה רוצה להביע את תקוותה, כי הבעיות והמשאלות המועלות בסיכומים אלו ימצא את פתרונן הנאות." - זהו סעיף לא רלבנטי. בשביל מה כותבים למצוא פתרון, זה מובן מאליו.

ל. דיציאן:

אני גם כן בדעה שצריכים לעקוב אחרי ביצוע המלצות. תקופה של שלשה חודשים איננה מספיקה. צריך לכתוב ששה חודשים. אני רוצה לתת הזדמנות למשרדים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

נכתוב ששה חודשים. מר פלד, חבר-הכנסת דיציאן מפקפק בקשר להעברה ישירה להוצאה

למועל.

עקרונית זה בר ביצוע אם עושים חוזה נוטריוני.

מר פלד:

לשם זה לא צריכים חקיקה מיוחדת.

ל. דיציאן:

מר פלד:

אם אומרים במקרים המסוימים האלה כך, לא צריך חקיקה מיוחדת. אבל לא עשו את זה. איננו מדברים על סוג אוכלוסייה אחד. בקרית שמונה או בירוחם אין נוטריון זיבורי. צריך להטריח איש לבאר שבע או לטבריה. נוטריון זיבורי איננו נייד. זו גם הוצאה של בין 50 עד 100 לירות. לכן מוטב שתותקן חקיקה במקום להטריח את האיש.

מ. ורטמן:

הועדה ממליצה לבדוק אפשרות חקיקה. אפשר לתאר כהגדרה מה מקובל. לבדוק אפשרות

חקיקה על מנת לפשט את ההליכים.

לציין שיש דוגמת חקיקה של חוק איכסון עולים. זה ציון עובדה. דבר שני: לאור הקשיים

מר אלפנדר:

מוצע שתיעשה פעולת חקיקה שתמקידה לפשט את הדברים ברוח מה שאתה הצעת, חבר-הכנסת דיציאן.

תנסח מחדש, מר אלפנדרי.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חוק משפחות חיילים שנספר במערכה:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לפני שבועיים עמדנו להכריע ולגמור את העניין. דחינו את ההכרעה כיוון שרצינו שמספר החברים המשתתפים בישיבה יהיה גדול יותר, וכן בגלל ענינם של ההורים השכולים מלפני 1947, עד שהממשלה תחליט בענין הצעת התיקון המונחת לפנינו. נשמע היום מה הביאו לנו אנשי משרד הבטחון.

א. פינק:

לגבי הענין של הורים מלפני 1947: לצערנו הנושא הזה לא הגיע לדיון בממשלה מסיבות שונות. בשלב זה לא ברור לי מתי יגיע לדיון בממשלה. אני יכול למסור בשמו של שר הבטחון שאין לו התנגדות שאתם ביוזמתכם תציעו לכלול את זה.

מר גלס:

בפעם הקודמת דובר על מהלך הדיון במישור הממשלה. שר המשפטים מינה ועדה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אם יש הסכמה של הממשלה ושר הבטחון, אני מציעה שאנחנו נכלול את הענין ולא נסחוב אותו. אנחנו מקבלים החלטה עקרונית לכלול את התיקון הזה בהצעת החוק שמונחת לפנינו. אני אביא את הצווסה לפני חברי הועדה, כאשר הוא יהיה מוכן.

לסעיפים 6 ו-7 מסתמנות חמש אפשרויות:

אפשרות ראשונה - לבטל את המענק, להמשיך לשלם את התגמול כאילו לא חל שינוי במעמדה של האלמנה הנישאת. אפשרות שניה - לתת זכות בחירה בין מענק לבין תגמול. אפשרות שלישית - לשלם את המענק בשיעור של 100% כפי שמשלמים היום 91.500, בנוסף לזה היא תמשיך לקבל תגמול חודשי בעד הילד הראשון 60% מדרגה ט"ו, כל ילד נוסף 24% מהתגמול עבור הילד הראשון. אפשרות רביעית - מענק בשיעור 75% ותגמול חודשי עבור הילד הראשון 50% מהדרגה ט"ו, עבור כל ילד נוסף 24% מהתגמול עבור הילד הראשון. אפשרות חמישית - מענק בשיעור 50%. בכל ההצעות יש התוספת של הגילום.

ל. דיציאן:

שתי ההצעות שאני הבאתי חלות גם על אשה בלי ילדים שנישאת. זו היתה הצעתי ואנחנו

דיברנו עליה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

זו הצעה ששית.

ל. דיציאן:

הבאתי שתי אלטרנטיבות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

להמשיך לשלם תגמול לאלמנה, גם זו שאין עימה ילדים.

ל. דיציאן:

הבאתי אלטרנטיבה אחת ללא כל מענק ותגמול מלא. אני כאן רוצה להביא לשיקול דעת הועדה והגורמים של הממשלה אפשרות שאם האשה מותר על המענק, התגמול שלה, אחרי הנישואין לא יהיה 100% אלא 80%. בכל זאת אחרי הנישואין עוברת חובה מסוימת על בעלה לכלכל אותה שהיא לא תקבל את התגמול המלא אלא רק 80%. עם ההסתייגות שהתגמול חוזר אם הנישואין נשברים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

ההצעה שלך לבטל מענק ולהמשיך לשלם 80% מהתגמול לאלמנה בלי ילדים. אתה מדבר על אלמנה בלי ילדים, אתה מציע לתת לה אפשרות לבחור בין מענק לבין המשך תגמול בשיעור של 80% שקיבלה לפני נישואיה.

אני חוזרת על ההצעות: 1) לבטל את המענק, להמשיך לשלם תגמול מלא. 2) לתת זכות בחירה בין תגמול מלא לבין המסך קבלת התגמול. 3) להמשיך לשלם את המענק בשיעור של 100%, 75% ו-50%.

ה. זיידל:

גם מי שאומר שצריכים לבטל את החוק הנוכחי ולהמשיך לשלם לאלמנה את התגמול, לא שולל את זכות הבחירה. היא יכולה לבחור את המענק או את התגמול. ההצעה הזאת לא סותרת גם את ההצעה הראשונה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

היה מי שהציע טוטלית לבטל את התגמול. הצעה נוספת - לתת לה אפשרות בחירה. אם אומרים מלוא המענק או התגמול - אין הרבה אפשרויות. לכל הצעה יש פנים לכאן ופנים לכאן.

א. פינק:

אנחנו בחנו את העניין הזה אצלנו לכל צדדיו, לכל השלכותיו. בדקנו את זה גם בדרגים שפגשים עם האלמנות פנים אל פנים, עם העובדים הסוציאליים שפגשים עם האלמנות ויודעים את בעיותיהן והתלבטויותיהן היום יומיות. מתוך הבחינה שאנחנו העלינו העניין של הבחירה בין מענק לבין תגמול עשויה או עלולה לגרום להתלבטויות גדולות אצל האלמנות ולהחלטות שאחר-כך תתחרטנה עליהן או שתעמודנה בלחצים שיועברו אלינו. הנושא של מענק זו התחלה של חיים חדשים, של יצירת בית משותף חדש.

הנושא של בחירה לא נראה לנו. נראית לנו בחירה בין שתי ההצעות האחרונות שמדוברות על העלאת התגמול המלא, אגב הורדת המענק החד-פעמי. הבחירה בין המענק של 75% מהקיים היום או 50% מהמענק הקיים היום. הדבר יאפשר העלאת התוספת של התגמולים לילדים שנשארים אצל האלמנה.

אלה שתי ההצעות. העלינו אותן על דף שהגשנו בפעם הקודמת. לנו נראית אחת משתי האפשרויות האלה. לגבי אלמנה שאין לה ילדים בכלל לא נראית הצדקה מבחינה חברתית כלכלית. למעשה כל הזיקה שלה להזדקקות לחברה נעלמת. היא היתה אלמנה ואיננה עוד אלמנה. ברוב שהיא נשאית היא איננה אלמנה.

ל. דיציאן:

אני מוכן לסווג. אני הצעתי לאפשר את הבחירה לאלמנה מעל גיל מסוים. אם זו אלמנה בת 20 או 25 - העניין הזה מטיל עומס כספי גבוה וגם לא הגיוני ביותר.

הדבר אפשרי בהחלט עד גיל מסוים, במקצועות מסוימים עד גיל 54 ללא ילדים, או שהילדים עזבו את הבית והיא רוצה עוד פעם להתקשר לחיים חדשים. לפעמים העניין של גמול חודשי יותר חשוב לה מתשלום חד-פעמי.

ה. זיידל:

חבר-הכנסת דיציאן מציע תגמול חודשי על חשבון המענק. האם שקלתם היטב? שאלה שניה: האם נמשיך בדיון לגבי אלמנה שנישאה ואחר-כך מתגרשת?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

עוד נדון.

ה. זיידל:

אני תומך בהצעה של העלאת תגמול לילדים ללא קשר עם הקטנת המענק. על המענק עוד נתווכח.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנחנו כבר מספר שבועות בוחנים את הנושא. באתי בדברים עם גורמים שמטפלים בבעיות האלמנות. התייעצתי גם עם היו"ר ועדת החוץ והבטחון. צריך להימנע מכך שתהיינה השלכות לגבי קבוצות של אלמנות אחרות, שירגישו שלגביהן אנחנו ממשיכים לעשות עוול משווע. במה דברים אמורים? אם נאמר שזו תמשיך לקבל את התגמול במלואו גם לאחר הנישואים, מדוע לא נעשה את הדבר הזה לגבי אלמנות אחרות? כל החלטה שנקבל היום תהיינה לה השלכות, אנחנו חיים בתוך עמנו ואנחנו יודעים, על קבוצות אחרות ובצדק. ההצעה שלנו צריכה להיות שקולה, היא צריכה לבוא להיטיב עם האלמנה הנישואת, אבל צריכה להיות שקולה, כדי שלא תהיינה לה השלכות על קבוצות אחרות שיבואו בצדק לתבוע.

מה שהיום נהוג לגבי המענק הוא נהוג. את הבחירה קשה מאד להציג לפני אדם העומד להינשא. לא תמיד הבחירה יכולה להיות טובה ומוצלחת. לפעמים הפיתוי יכול להיות גדול לקבל סכום כסף גדול. אחרי זמן מתברר

שהבחירה לא היתה טובה. אנשי ציבור די נכבדים לא כל כך נוטים לענין של הבחירה. לא צריך להעמיד את האדם במבחן קשה ברגעים אלה. יחד עם זה אינני בעד זה שאנחנו ניתן את התגמול המלא. המדינה חייבת לגבי היתומים שמצבם לא יורע לאחר שיבוי מעמדה של האם שנישאת מחדש. זו חובה של המדינה. זה אומר שצריך לתת תגמול יותר גדול לאותם הילדים כאשר מעמדה של האם משתנה. הם נכנסים למשפחה חדשה עם בעיות חדשות, עם אפשרויות חדשות. יותר טוב או פחות טוב - אי אפשר לדעת. לגבי הילדים המדינה חייבת להמשיך לתת להם על מנת שלא יורע להם ולא יחסר להם.

לגבי האלמנה עצמה גם על ידי זה שהתגמול של הילדים גדל ממילא מצבה יותר טוב. לכן אני בעד האפשרות להשאיר את המענק כפי שהוא היום, לא לגעת בו. זה כבר הפך למסורת, כל מי שנישאת נותנים לה מענק. יחד עם זה, להגדיל את חלקם של הילדים גידול משמעותי שיש בו לפצות את האלמנה.

אני מציעה לגבי הילד הראשון 60% מדרגה ט"ו. עם כל מי שדיברתי, לאחר שיקולים רבים הם המליצו על האפשרות הזאת: המענק נשאר 100%, להגדיל לגבי הילד הראשון ל-60% במקום 45% המוצע בהצעת החוק, לילד השני 24% מהתגמול של הילד הראשון (מ-60% שאנחנו מציעים). לגבי אלמנה שעין עימה ילדים - ברגע שהיא נישאת הקשר שלה עם האסון הקודם ניתק. היא צריכה ליצור חיים חדשים, משפחה חדשה. היא צריכה לצאת מהאלמנות. היא לא צריכה להמשיך לחיות עם העבר. העבר נשאר בלב. כאן תהיינה השלכות גדולות מאד.

ל. דיציאן: אני מציע דווקא בגלל ההשלכות.

היו"ר ש. ארבל - אלמוזלינו: אני מוכנה שנעריך את התקופה לגבי אלמנה שאין עימה ילדים. אני מציעה שהמענק יישאר 100%, את התגמול לילד הראשון בעלה ל-60% ו-24% לגבי ילד נוסף מהתגמול הראשון. כאשר הילד הראשון מגיע לגיל 21 מפסיק

התגמול. הילד השני הופך לראשון?

א. פינק: הצעיר הופך להיות ראשון.

י. רוזם: תמיד השני הוא הראשון.

ל. דיציאן: אני רוצה להמשיך בהנמקה של הרעיון שלי. אני

אמרת: אני מבין ללכת לקראת ההתחשבות בהוצאות הכלכליות. יש מקרים של אלמנה עם ילדים שאיננה ממהרת להינשא שנית, אלא היא מחכה לא פעם עד שכל הילדים עוזבים את הבית. בינתיים הגיעה לגיל די מבוגר. ואז אחרי שהיא מילאה את כל חובותיה כלפי הזאצאים היא רוצה לחדש את חייה. יש לה דירה מסודרת ויש לה משק בית מסודר. היא איננה זקוקה למענק החד פעמי. בגוגע לאותה אלמנה שיש עימה ילדים והיא ממשיכה לקבל למשק הבית החדש שלה את המענק לילדים, הוא בהחלט עוזר לה לניהול משק הבית המשותף החדש. אבל דווקא אלמנה שהיא מתוך עקרון לא רצתה להביא אב חדש לילדים שלמעמים היו כבר בגיל של הבנה, מילאה את כל חובותיה והיא אחר-כך רוצה עוד פעם להינשא, המענק לפי עניות דעתי איננו נותן לה את המשך הבטחון של הכנסה מינימלית כפי שהיתה לה מקודם. אנחנו עדים לתופעה של מאות אולי אלפי מקרים של חיים משותפים ללא נישואים. אחד הגורמים העיקריים לדבר זה - חוסר רצון לוותר על הגימלה שהיא מקבלת כל עוד היא לא נישאת באופן פורמלי.

לכן אני מוכן ללכת לפשרה מסוימת ולהגיד: אשה מעל גיל מסוים או 45 או 50 שקיבלה גימלת אלמנות ואין עימה ילדים. היא רוצה להיכנס ליצור לה משפחה חדשה. זו כבר לא אישה שהיא בצורה פזיזה בוחרת. היא שוקלת היטב ובעיקר מוכנה לוותר על מענק די גדול. היא בוחרת להמשיך לקבל את הגימלה כדי שתוכל להיכנס לעול של יצירת משפחה חדשה עם בטחון מסוים של עצם הקיום.

אני לגמרי לא נבהל מיצירת תקדים. להיפך - אני רוצה פעם לנסות ולשבור את הדבר הזה שמישהו רכש זכויות ושהוא חדל להנות מהזכויות האלה על ידי מענק חד-פעמי. אלא לתת לו אפשרות לקבל גימלה מוקטנת ומותנית, שהאשה הגיעה לגיל מסוים.

ב. דרובלס: גם אני הייתי מציע להפריד בין התגמול לבין המענק. אני מקבל את ההצעה שיש להעלות

את התגמול לילד, ללא קשר עם המענק. אם הייתי צריך לבחור בין מענק ותגמול - אני הייתי בוחר בתגמול במקום המענק. לדעתי התגמול לאלמנות לא פחות חשוב מאשר המענק. אינני יודע באיזה מידה מצליחים נישואים כאלה. הם בכל זאת קצת רגישים בנקודה הזו. אני אומר לא זה ולא זה. אני בעד השארת הבחירה בידי האלמנה. האזרח יודע מה טוב לו. אני בעד אפשרות בחירה בין תגמול ובין מענק, למרות שאני ער לעובדה שיכול להיות שיהיו מקרים שלא בחרו באופן הנכון. אבל זה הרע במיעוטו. זה הטוב ביותר לאזרח שהוא יכול לבחור בין שתי האפשרויות. אם הנישואים לא עולים יפה, אחר-כך אנחנו בכל זאת שותפים לענין בצורה זו או אחרת.

בקשר לאלמנה ללא ילדים: יש משהו בנקודה זו. אני הייתי אומר לא בגיל 45-50 אלא בגיל 40. יש הבדל בין אלמנה צעירה שאין עימה ילדים לבין אלמנה שהיתה נשואה 15 שנים ולא היו לה ילדים, ויתכן שלא באשמתה. והוא רוצה לבנות את חייה. לא הייתי רוצה להכריח אותה לקבל את המענק.

(א) את הילדים צריך להוציא בכלל ולהעלות את התגמול. אין לזה קשר עם המענק. (ב) הבחירה בידי האלמנה בין מענק ובין תגמול. (ג) אשה שלא היו עימה ילדים מעל גיל 40 תהיה רשאית לבין בין השניים.

ה. זיידל :

בתחילת הדיון הצעתי ביטול המענק והמשך תשלום תגמול. אבי אני חקתי קצת את הנושא וגם בדקתי אותו. לאף אחד אין נתונים מלאים. לי נדמה שאנחנו זקוקים לתקופה נוספת כדי לחקור את הנושא מה עדיף על מה, האם מענק מפריע או לא לנישואים שניים. למרות שהצעתי אז את ההצעה הזאת לי נדמה שצריך להשאיר את הענין פתוח. לעומת זה נתאחד לגבי ההצעה שהוצעה היום: העלאת התגמול לילדים. בינתיים להשאיר את המענק, לא לנגוע בו, לא להפחית אותו. סוף סוף אנחנו כחברי כנסת תמיד יכולים להציע תחיקה.

אני ביקשתי באחת הישיבות האחרונות לקבל נתונים מבוססים יותר על בסיס של מחקר מטעם משרד הבטחון. טרם קיבלנו את הנתונים האלה. קשה מאד רק על סמך שיחות עם אלמנות אלה או אחרות, וגם על סמך שיחות עם אנשים כבר לקבוע עמדה. יתכן שחבר-הכנסת זיצאן צודק ויתכן שלא.

אני עוד מטיל ספק. ברגע שמשנים את החוק משנים. לכן הייתי משאיר עוד למחשבה נוספת, למחקר נוסף. צתאחד היום בהחלטה בנושא זה לגבי העלאת התגמול לילדים. לעומת זה, לגבי האשה שנישאת ומתגרשת להעלות ל-10 שנים או לבטל בכלל. אני קושר את זה, כדי לתת אפשרות לאישה הזאת.

אמרנו שיש נכונות להעלות לתקופה של כמה שנים או לבטל עם הגבלות מסוימות.

ח. שמעוני: שני הדברים קשורים. ככל שגובה המענק יותר גדול כך ההחזר יותר קטן.

אין החזר. היא חוזרת לקבל גימלה.

אנחנו מדברים על מקרים שלא יעלו יפה.

יש הצעה של מספר שנים ויש הצעה של ביטול.

אם האשה מקבלת את המענק במלואו זו בעיה. אם היא תקבל חצי מענק, היא תקבל יותר.

זה לא קשור. גובה המענק איננו קשור לתקופה. היום היא חוזרת לקבל אחרי שלש שנים. אנחנו רוצים לאפשר לה יותר זמן להתמודד עם הבעיות ושנישואין יעלו יפה.

אם היא לא מקבלת מענק מלא, אפשר להאריך את התקופה. אם היא תקבל מענק מלא, זו בעיה.

היא צריכה תקופה יותר קצרה?

ח. שמעוני:

כן.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

למה? היום התקופה שלש שנים. אנחנו מעונינים שחיי המשפחה יצליחו ולא יהיה פירוד.

ח. שמעוני:

אם יוחלט שאנחנו מאריכים לתקופה גדולה, אז יהיה צורך להקטין את המענק.

א. גריבך:

רציתי להתייחס להערתו של חבר-הכנסת דיציאן. חובתה של המדינה לדאוג ליתומים. היא צריכה לראות את אחריותה לכל אורך הזמן. לא יכולים להיות חילוקי דיעות לגבי הנושא של תגמול היתום.

לגבי הנושא של אלמנה שנישאת ואין עימה יתומים - נראה לי שההצעה של חבר-הכנסת דיציאן היא תקדים מסוכן. השיקול צריך להיות הרבה יותר רחב. במשרד הבטחון זה יכול לפגוע בקבוצה קטנה, אבל יש לזה השלכה עצומה לגבי כל התחיקה של הביטוח הלאומי. אם משהו מעלה על דעתו את הנושא הזה, הוא חייב להיבחן בהקשר אחר. זה יהיה תקדים שיכה קרנות פנסיה. אני מציע שלא נדון בנושא הזה פה ונתייחס רק לנושא של אלמנות עם יתומים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

ההצעה שהעלה חבר-הכנסת זזידל היא נכונה. אנחנו לא דוחים על הסף ולא מכריעים שלילית. אנחנו רוצים לפנות למשרד הבטחון שתיעשה הערכה בנושא הזה, תהיה בדיקה ויביאו לנו בהמשך הזמן חומר. נתייחס יותר ביסודיות לסוגיה הזאת-שאתה מעלה, של אלמנה שאין עימה ילדים. אני מציעה שבשלב זה לא נעמיד את הנושא הזה להכרעה ולא נכלול אותו בהצעת החוק. הבה נתרכז לגבי אלמנה שיש לה ילדים. אולי נתייעץ עם אנשי ציבור נוספים, כי באמת לענין זה יש השלכות רחבות מאד, לא רק לגבי אלמנות של משרד הבטחון. אני פונה אליך, חבר-הכנסת דיציאן, יש כאן שיקולים משיקולים שונים.

ל. דיציאן:

אני מאד מצטער, אבל אני חיפשתי את ההודמנות כדי להעלות את הבעיה הזאת שמטרידה אותי במשך כל הדיונים, של אלמנות שפוטרים אותן עם מענקים. אני חושב שזו ההודמנות הטובה והמתאימה להעלות את הנושא. הרוב יחליט מה שיחליט וזה לא מונע שאני אעלה את ההצעה שלי שוב, אם לא תתקבל. הכרתי הנחרצת היא להעלות את הנושא ולא לתת לו לרדת מהדיון של התחיקה הסוציאלית. רוב הועדה יכול להחליט נגדי, אני אביא את הדבר בתור הצעתי לדיון בסעיף זה ואני לא מוכן לוותר.

ה. זזידל:

מבחינה פורמלית אנחנו לא מחליטים לגופו של ענין, אלא אם לקיים את הדיון. אני מציע שלא נקיים את הדיון.

ל. דיציאן:

אתה לא יכול להחליט כך. אם אני מציע, אתה צריך להתייחס. לא הועדה תחליט, אלא המליאה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו בשלב זה לא נכלול את הנושא של אלמנות שאין עימן ילדים. חבר-הכנסת דיציאן העלה בישיבה קודמת הצעה, הוא מעלה גם היום. אם ירצה להסתייג - זכותו להסתייג. אני מציעה לחברי הועדה לא לקבל החלטה בענין זה היום. לי עדיין הנושא לא ברור ולא נהיר, אינני יכולה עדיין להכריע בענין זה. מדוע לתת לאותה אלמנה תגמול ולא למנה עם ילדים לא לתת תגמול? אנחנו אומרים שחובת המדינה היא כלפי הילדים. לכן אני אומרת לא לתת את התגמול במלואו לאותה אלמנה עם ילדים שנישאת.

ל. דיציאן:

כאשר אני אנסח את ההסתייגות שלי, אני אהיה עקבי לכל אורך הדרך.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

ההצעה המתגבשת היא שאנחנו את המענק משאירים במלואו. בהתאם לכללים המקובלים הוא צמוד

לתגמול החודשי. אנחנו מציעים להעלות את התגמולים של הילדים. אני מציעה 60%, תגמול לילד הראשון. התגמול של הילד השני 24% מהתגמול של הילד הראשון.

פרט לחבר-הכנסת דיציאן שרוצה להגיש הסתייגות

אישרנו את ההצעה הזאת.

ההצעה אושרה.

עכשיו אנחנו עוברים לתקופה. היום לפי החוק יכולה האשה לחזור לתגמול אם נישואיה פקעו. חברי הועדה בדיעה שיש להגדיל את התקופה הזאת. היתה הצעה של 10 שנים והיתה הצעה לבטל בסוג מסויים. אם פקעו נישואיה עקב פטירתו של בן הזוג השני והיא אז זכאית לקבל פנסיה ממקום העבודה בתוקף זה שבעלה עבד במקום עבודה, היא לא יכולה להמשיך לחזור לקבל את התגמול במלואו ובאותו זמן לקבל את הפנסיה ממקום העבודה.

מה בקשר לגימלאות ביטוח לאומי?

ל. דיציאן:

היא ממשיכה לקבל. ההצעה היא לקזז מאותו התגמול שהיא מקבלת את הפנסיה שיש לה ממקום

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

עבודה.

אז את מעדיפה אותה על פני אלמנה שאיבדה את בעלה, היא איננה יכולה לקבל פנסיה

א. איסרוב:

ממשרד הבטחון וגם קיצבת שאירים. תהיה לנו בעיה, אינני יודע איך נתגבר עליה: יש עצמאים עם קרנות עצמאים, לא קרנות של ההסתדרות. יש ביטוחי חיים.

זה פרטי, מה זה שייך למדינה.

ה. זיידל:

בסופו של דבר אותו עובד בבית חרושת גם הוא שילם את חלקו משכרו במקום העבודה

א. איסרוב:

ועשו לו שם ביטוח פנסיוני. הבעיה מאד תמורה.

אלמנות לא העלו טיעונים שצריך להבטיח לכל

אורך-חיים. הם העלו טיעון אחד שהתקופה של שלש שנים לא מספיקה בשביל להגיע למסקנה שאכן זה קשר בר-קרימא. הם הציעו בצדק להעלות את התקופה הזאת.

אני מבקש לחזור ולהדגיש לגבי הילדים

א. פינק:

הקטינים: כל עוד הם קטינים, הדאגה והאחריות

קיימת תמיד והתקופה איננה קובעת. לזכותה של האלמנה נישאת שנית אנחנו בעד להאריך

את התקופה, אבל לא לבטל את הסייב לגמרי. אחרי שהיא נישאת שנית והיא בנתה את חייה

מחדש, אם חלילה בעלה השני נפטר אחרי תקופה ארוכה של נישואים, הרי מצבה איננו שונה.

אין יותר זיקה שלה כאלמנת חלל זה"ל.

אפשר להבחין בין גירושין לבין מוות.

ה. זיידל:

אז אנחנו מקפחים את אלה שבעלן נפטר ומעדיפים

א. איסרוב:

את אלה שהבחירה שלהן לא היתה מוצלחת.

מה המצב היום כאשר בתוך שלש השנים נפטר

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הבעל?

היא חוזרת לקבל.

י. רוזם:

מה עם הפנסיה? יכול להיות שנולד ילד בתוך

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

שלש השנים, ההוראות של גמלאות כפל חלות פה?

לא. אם נבטל בכלל את התקרה המספר הזה

א. איסרוב:

יכול להיות משמעותי, כיוון שתוחלת החיים

של גברים ושנים שונה. היום ההסתברות יותר נמוכה.

מר גלס:

בענין גימלאות כפל קשה לתת תשובה חד-משמעית וכוללת. השאלה של היחסים של התגמולים לפי חוק זה ולפי מקורות אחרים נפתרת לאו דוקא בחוק זה. למשל, שירות המדינה. אם זכרונני אינו מטעה אותי, אם העילה לתשלום התגמולים זהה, אז קיימת הברירה. אם הניסוח היה עובד מדינה, היא היתה זכאית גם לקיצבה ואין משלמים פעמיים. לא כן המצב כאשר העילות הן שונות. נניח שהיתה זכאית בזכות בעלה הראשון לתגמולים לפי החוק שלנו ולאחר מכן נפטר הבעל השני והוא היה עובד מדינה. במקרה כזה יש הצטברות. על זה אין פתרון כולל ומקיף בחוק הזה. כל חוק וכל הסדר פרטי מתייחס לדבר הזה באופן אלטרנטיבי. יש הוראות אחרות בחוק צבא הקבע גימלאות. אינני יודע אם יש הוראות בקשר לחברי-כנסת ושופטים.

חבר-הכנסת זיידל היה יכול לומר לי מה ההוראות המקובלות בקרן פנסיה. ברור שקרן פנסיה אוטונומית ורשאית לקבוע: אם קורה כך וכך, הרי הזכאי לפנסיה לפי ההסדר שלנו יהיה גם זכאי בתור שאיר של ניסוח מלחמה. נתחשבן איתו בצורה זו או אחרת.

אי אפשר לתת כאן תשובה כוללת מה הדין

של התגמולים ביחס לתגמולים אחרים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אם כך האפשרות להאריך ללא הגבלות יורדת ונצטרך להחליט בקשר לתקופה. אם הנישואין מקעו עקב גירושין או מות בעלה, היא חוזרת לקבל תגמול. היום זה שלש שנים. מה התקופה שאנחנו צריכים לקבוע כדי לאפשר לה לחזור לקבל תגמול? היתה הצעה של חמש שנים.

ה. שמעוני:

אז צריך לשנות את הענין של המחצית השנייה של מענק. אם היא תתגרש, שלא תקבל את כל המענק. היא תחזור לקבל את הגימלה. היא צריכה להחזיק מעמד.

המענק ניתן כדי לתת לה אפשרות לסידור.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

עובדה שמחלקים אותו לשנים. נאריך כך שאת המחצית השנייה תקבל בשנה הרביעית, שנה לפני

ה. שמעוני:

תום התקופה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

יש תומכים בהצעה של חבר-הכנסת שמעוני? אין תומכים.

אני מציע להאריך את הזמן לשבע שנים.

ל. דיציאן:

ההצעה שלנו להאריך לחמש שנים לגבי אלמנה עם ילדים. ולא לשנות לגבי אלמנה ללא ילדים.

א. מינק:

אינני בטוח שזה נכון. צריך לשקול הולדת ילדים נוספים.

י. דרניצקי (יודין):

הטענה של אלמנה היתה שאחת האפשרויות של ערעור הנישואים היא הימצאותם של ילדים מנישואים

א. איטרוב:

ראשונים שנמצאים במשפחה החדשה. לא קיימת כל כך בעיה של אלמנות ללא ילדים. כאשר יש ילדים משותפים, תקופה של שלש שנים מספקת.

י. דרניצקי (יודין):

לא הייתי מצדד בתיקון זה. אני זוכר שאנחנו החלטנו לקחת בחשבון את משקל הילדים

מן הנישואים הראשונים והשמעת הילדים האלה על גורל הנישואים. אבל כאן הקובע בכל זאת מצבה הנפשי של האשה עם כל מה שהשאירה מאחוריה וכל הבעיות הנובעות מהסתגלות למצב החדש. אינני חושב שאפשר להכניס את הבעיה המלאכותית הזאת למיסת סדום של שלש שנים. אם צריך להגביל את התקופה, אז לכל הפחות לתת מרווח זמן רב יותר, חמש שנים, בלי הגבלה שמשרד הבטחון מציע.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מציעה שנאריך התקופה לשבע שנים לזו שיש עימה ילדים ולזו שאין עימה ילדים

לחמש שנים.

אני מוכן לתמוך.

י. דרניצקי (יודין):

א. נויבך:

שקלנו את הענין. ככל שאנחנו כודקים, יש לנו הרגשה שאנחנו עושים גריסה מתמדת. גם חמש שנים זה פרק זמן ארוך. אחריות המדינה היא לגבי הילדים. אי אפשר להאריך את אחריות המדינה מעבר לכל פרופורציה. כאשר אין יתומים, מדוע חמש שנים? מדוע אחריות המדינה צריכה להיות מעבר לשלש שנים?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

לגבי זה יש עימה ילדים התגמול שהיא מקבלת אחרי הנישואים הוא עבור הילדים. מה קורה כאשר נניח הנישואים פוקעים והילדים כבר אינם בבית, מה היא חוזרת לקבל? תגמול מקסימלי של אלמנה בלי ילדים.

א. איסרוב:**היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:**

גם חברי הועדה שוקלים. ההבחנה בין חמש שנים לשבע שנים קיימת בין שני המצבים. אם לחברי הועדה נראית ההצעה, היאומתקבלת.

א. נויבך:

לגבי ההצעה הקודמת עשיתי חשבון כמה זה יעלה? האלמנות האלה לא נישאו, כמה המדינה היתה צריכה לשלם?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:**א. נויבך:**

מבחינה חוקית עד אתמול היה בסיס אחר. היום יש בסיס אחר לתקציב.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

עשית חשבון כמה אלמנות נישאו? כל אלמנה שנישאת זה רוח לקופת המדינה, התגמול קטן. צריך לסגור גם את הצד השני של ההכנסה.

א. נויבך:**היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:**

מר גלס, תנסה את שני הסעיפים כפי שהחלטנו. זה תיקון לסעיף 6 ולסעיף 7.

מ. גלס:

עכשיו נעבור לאותם הסעיפים שביקשנו מכם ניסוח. החלטנו בשיבה קודמת להוסיף 2-3

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:**סעיפים.****א. פינק:**

בקשר להורים שכולים: לגבי בן זוגו של הורה שכול אנחנו מציעים: הורה שכול הנשוי לאשה שאינה בחזקת שאיר כמוגדר בחוק יהיה זכאי לתגמול חדשי בשיעור התגמול המסתלם לזוג הורים שכולים כל עוד הוא נשוי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אם נישא לאם שכולה?

א. איסרוב:

יקבל 160% או 150%. או שיראו אותם כזוג ששיכלו שני בנים ואז יקבלו 150%, או שיראו אותם כל אחד כמי ששיכל בן בנפרד ואז יקבלו 160%.

מ. גלס:

לכל הדעות הדבר איננו בא לגרוע ממה שכתוב. במקרה שבן זוג שכון מתחתן עם בן זוג שאיננו שכול - אז לא חשוב מה זכותו של מי, בן הזוג השני הוא שכול. ההוראה הזאת לא תגרע מהזכויות של אותם ההורים ששניהם שכולים, אבל לא בזכות אותו הניסוח.

י. רוזם:

קיימות שתי אפשרויות. כיוון ששניהם הורים שכולים, אפשר לתת להם כבודדים 160% (80% לכל אחד) או כיוון שהם משפחה לתת להם 150%.

מ. סמיר:

לגבי מקרה קונקרטי כזה אין הוראה מפורשת בחוק. זה ענין של פרשנות, אפשר לתת פירוש כזה ששניהם זכאים כל אחד ל-80%, או לראותם כהורים ששיכלו שני ילדים. אני הייתי מציע לכלול הוראה מפורשת בחוק, שדינם אז כדין הורים שכולים ששיכלו שני בנים.

א. פינק:

זה פירוש מצמצם.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

כל אחד ימשיך לקבל בזכות עצמו.

ה. זיידל:

התעוררה שאלה האם לקצין תגמולים יש סמכות במקרים יוצאים מהכלל או במקרים מסוימים להחליט לגבי מקרים שאינם כלולים בחוק. יכולות להיות דוגמאות שאנחנו לא יודעים עליהן, אבל בחיי יום יום יכולות לקרות.

מ. סמיר:

אף פעם לא השארנו בחוק שיקול דעת, כי זה מסוכן מאד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

כאשר קורה שאחד מהם נמסר?

א. איסרוב:

אז היא זכאית לקיצבת ישאירים.

מ. סמיר:

לפי החוק אין לה יותר מעמד. ארגון יד לבנים פנה אלה בתעיה. לפי החוק הקיים אם יש שני הורים ממין אחד, אחד טבעי ואחד מאמץ, אז קצין התגמולים יבדוק את המצב העובדתי מי גידל את הילד. קורים מקרים שהורים טבעיים אינם זכאים לתגמולים אלא אלה שנישאו שנית והילדים עימם. ההצעה היא זו: כאשר לנספה 2 "הורים" ממין אחד (אב או אם טבעי והורה מאותו מין - מאמץ או חורג) יהיה זכאי לתגמולים כחוק בכל מקרה רק אותו ההורה מאותו מין שמחסרו של הנספה היה עליו. ההורה השני מאותו מין יהיה זכאי אף הוא לתגמול רק אם הוא נצרך.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנחנו מקבלים.

מ. סמיר:

מה לגבי החלת החוק על הורים שכולים מלפני 1947? כפי ששמעתי יש הסכמה להצעה להחיל מיום פירסום החוק. על כל פנים לא להחיל על תקופה שלפני עשרות שנים.

ה. זיידל:

לכן אמרנו שאנחנו רוצים לראות את ההצעה.

א. נויבך:

מאחר וזו היתה הסתייגות שלי אני רוצה להבהיר אותה. מה שקורה היום - העניין גם הובהר לשר-האוצר - מרבית ההורים למעשה מקבלים תגמולים. הם מקבלים לפנים משורת הדין ולא במסגרת החוק. אנחנו רוצים לתת לעניין לגיטימציה. איננו רוצים שהורה יבקש שלשים שנה אחרונות. אני מבקש שהתחולה תהיה מיום קבלת החוק. לא לתת רטרואקטיביות מבחינת מימוש זכאות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אם מרביתם קיבלו תגמולים, אולי היו כאלה שלא קיבלו. מדוע אתה צריך לקפח את זכותם? העול שצריך ליפול על אוצר המדינה איננו גדול. יכולים להיות מקרים בודדים של הורים. אני לא באה להציע עשרות שנים. אנחנו יכולים להציע משנת 1970.

מ. גלס:

החוק הזה מקבל תוקף שנתיים אחרונות. אלה שלא פנו ולא ידעו לפנות - לא צריך לקפח את זכותם.

מ. סמיר:

יש לי נימוקים משכנעים נגד החלתו. נדבר כאשר יובא החוק.

י. דרנצקי (יודין):

אני רוצה לנצל את ההזדמנות שנמצאים כאן אנשי משרד השיקום. אני רוצה לקיים דיון על שיקום, על רהביליטציה. פעטיקת אותנו לא רק בעיה הגימלאות. חשיבותה של עבודת השיקום לא יורדת מגימלאות. צריך פעם לשמוע מה נעשה בשטח זה ואולי גם לחוות דעה בעניין זה.

אני מקבלת את ההצעה שאנחנו באחת הישיבות
נעמיד את הנושא הזה לדיון. תכינו לנו חומר

בקשר לנושא זה, לא רק לגבי שיקום נכים גם לגבי הפעולות שנעשו לגבי המשפחות השכולות.
תודה רבה לכם. הישיבה נעולה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

הישיבה ננעלה ב-11.00